

I. ÉVFOLYAM

11. SZÁM

ROMA LAP

1993. NOVEMBER

ÁRA: 9,50 Ft

HOSSZÚ ÚT

LD

„LUNGO DROM”

P O S T A F O R D U L T V A L

Tisztelt Szerkesztő!

Nagy örömmel olvastam a lapot - bár gondolom, ez a mondat az Önök postájában közhelynek számít. Én magam nem vagyok cigány, csupán érdeklődő „szimpatizáns”. IV. éves magyar szakos bölcsészként cigány (pécsi egyetemistaként főleg beás) gyermekek nyelvi nevelésével és szándékom szerint „szeretésével” foglalkozom. A Gandhi Alapítványon keresztül jött létre ez a kapcsolat a gyerekekkel, s új dimenziókat nyitott meg gondolkodásomban és életemben is. Ebből következik az is, hogy szeretném mélyebben és közelebbről is megismerni nem csupán, a cigányságot (életét, problémáit, kultúráját, nyelvét stb...), hanem a velük/róluk való gondolkodás különböző szempontjait is. Ebben jelent számomra segítséget az Önök lapja, amelyet **Várnagy Elemér** adott kezembe egy romológiai kurzuson. Mindeddig csak az Amaro Drom és a Phralipe c. folyóiratokat ismertem - a maguk vizsontagságaival egyetemben. Az LD sokkal modernebb, „életszagúbb” és ideológiamentesebb fórumnak tűnik, s - meglátásom szerint - a cigány olvasók igényeit, szempontjait tekinti dominánsnak (nem pusztán egy szűk, értelmiségi vagy politikai elitét), gondolok itt a jogi tanácsok ill. a gyerekeknek szánt rovatok aktualitására, s a cikkek hagyomány-

őrző, ugyanakkor napjaink kihívásait is szem előtt tartó „szimultán” jellegére.

Munkájukhoz további sok sikert és toleráns milliót kíván:

Szalai Andrea, Pécs

Tisztelt Horváth László!

Engedje meg, hogy a Lungo Drom szerkesztőségéhez írt, a cigányság szellemiségéről, viselkedési tanáról írt nem egészen kritikán aluli megnyilvánuláshoz hozzá tegyem a magam véleményét. Tisztelettel ajánlom szíves figyelmébe, annál is inkább, mert nem minden esetben tudok egyetérteni önnel.

Szeretném, ha tudná, hogy a többségi társadalomban a cigányság helye több évszázad óta - úgy erkölcsileg, mint politikailag - korlátozva van. Az, hogy milyen szellemi fejlődésen megy át a cigányság, nagyban függ a többségi társadalom azon rétegétől, akik azzal próbálják a cigányságot háttérbe szorítani, hogy olyan kijelentéseket hangoztatnak, mint ön is cigány ember létére. Hogy a cigány iszik, verekszik, és lop. Szeretném tudomására hozni, hogy a legközelebbi megnyilvánulásánál tegye meg azt a szívességet, nézzen szét más irányba is. Nekem meggyőződésem, hogy a többségi társadalmi réteg, amelytől a több megbecsülést várjuk, képtelen lesz ezirányba lépni, annál az oknál fogva, mert köztük is vannak még olyan emberek, mint ön. Mert rendelkezik egy alapvető intelligenciával, azt képzeli, őt mindent tud. Ön, kedves barátom keveset tudhat még az életről, mert még túl fiatal. Önt még nem érhették azok a kritikák az életben, ami a cigányság szinte minden egyes tagját érte, még akkor is, ha az tisztességes, becsületes, értelmes emberként próbált eleget tenni a többségi társadalom elvárásainak.

Mindig és mindenütt felháborodok azon, ha egy magát cigány embernek valló egyén úgy próbálja fajtáját bemutatni, hogy önmagát előtérbe helyezi. Ne tegye! Higgye el, nekem ön úgy is az marad, aminek látszik, vagy vallja magát. Abban egyetértek önnel, hogy gyermekeink iskoláztatása fontos és érdekünk.

Hogy a cigány szervezetek vezetői mit tesznek ezért, azt szervezete változtatja. Egy biztos! Közel három éves tagsági viszonyom alapján mi, a Lungo Drom tesszük a dolgunkat. Erre én büszke vagyok.

Válaszomat nem sértegetésnek szántam, csupán szerettem volna felhívni a figyelmét arra, hogy nekünk vigyázni kell, hogyan kezeljük egymás problémáját. Nem biztos, hogy rosszabbak vagyunk, mint az ország bármelyik rétege. Legyen az akár többségi, vagy kisebbségi rétege ennek az országnak. Lumpenek és felelőtlen emberek vannak itt is, és ott is.

Üdvözlettel:

Lakatos Oszkár Vésztő

Erdőtelki élet!

A Lungo Drom Erdőtelki Tagszervezete megpróbál a cigányság körében megfelelően és hatékonyan működni. A családsegítő felállításával a cigányság bizalmat fektet a szervezetünkbe. Az önkormányzattal közösen együttműködve úgy hisszük, hogy távlatokban ez a cél megfelelő lesz arra, hogy a cigányság optimizmusa megmaradjon. Köszönjük az eddigi segítséget **Oszlánczi István** polgármester úrnak, és reméljük, hogy a jövőben is számíthatunk rá. A szervezetünk a tagok gyermekeinek kirándulást szervezett, és az úticél Eger volt. Megtekintettük az Egri várát, közös fagyizás is volt és utána elmentünk a strandra. Az utazásunk busszal történt, amit a Tenki Erdőtelki Agrárszövetség **Várallyai László** úr a részünkre felajánlott, és ezúton szeretnék neki és **Nagy Kálmán** sofőrnek is megköszönni ezt a szíves gesztust. Sok fényképet is készítettünk a gyerekekről, és mindenki nagyon jól érezte magát. Szeretnék még megköszönni a segítséget a felnőtt kísérőknek is, akik odaadón vigyáztak gyermekeinkre, név szerint **Pusoma Miklósnak** és **Kovács Tibornak**. Szeretnék, ha az erdőtelki cigányság körében is ilyen egyetértés lenne mindig, amilyen most van. Reméljük, hogy a szervezetünk hatékonyan fogja ezt elősegíteni.

A Lungo Drom Erdőtelki Tagszervezet nevében tisztelettel:

Kovács Tibor, családsegítő

Kedves Lungo Drom újság!

Ez a roma lap nagyon tetszik nekem, mert megtudom, hogy mi történik más cigányokkal, és hogy hogyan élnek a városokban, vagy a falvakban. Az én nevem egyébként **Rafaell Aranka**. Most hetedikes vagyok. Szeretnék mesét írni a lapjuknak, amit **Éva néni** hirdetett. Szeretem olvasni ezt az újságot, mert érdekesek a cikkek. **Rácz Zsuzsannának** a versei tetszenek. Én is szoktam verseket írni, és nagyon szeretek rajzolni.

Én nagy családból származom. Két bátyám van, és egy húgom. A nagy szüleim nevelnek minket már hét éve. A papának él még két családja, nekik is vannak gyerekeik.

Rafaell Aranka, Jászberény

Címlapon: Hargitai Lajos felvétele

ROMA LAP
Megjelenik havonta

Kiadja: az
„Oktatási és
Továbbképzési
Központ”

Alapítvány

5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Telefon/telefax: (56) 420-110

Felelős szerkesztő: **Paksi Éva**
Tervezőszerkesztő: **Pozsa József**
Fotóriporter: **Hargitai Lajos**
Felelős kiadó: **Farkas Flórián**

Nyomdai munkák:

REPRO STUDIO Nyomdaipari
Egyéni Cég, Verseghy Nyomda Kft.
Szolnok

ISSN 1216-982X

Virág az Emlékművön

Krizantén, mohakoszorú, lelkekért lobogó gyertyafényfüzér. Szegfűk pompáznak a természet teremtmése előtt a kovácsoltvas amfórában, a cigánykérekhez dróttal erősítve zöldkoszorú, mellette virág, virág, virág...

Elhurcolt őseink égreszállt lelkeinek emlékhelye. Vörös műmárvány az alap, kőbevésett életképek, női fejfigurákat ábrázoló vaskülölk... Cigány Áldozatok Emlékműve, Nyíregyháza, Északi temető. Meglehető a főbejárattól balra, örökzöldek, fiatal oszlopos tujáktól övezve. Avattuk 1993 április 27-én, ökumenikus istentisztelettel, cigányok és nem cigányok százainak főhajításával. Ott, akkor megfogadtuk: minden esztendő április 27-ének napján itt találkoznak mindazok, akik emlékezni akarnak a Holocaust ezer meg ezer cigány és zsidó áldozataira, a sztálini önkény gulagjaiban elpusztultakra, a málenkij robotra elhurcolt és soha vissza nem tért cigányokra, a háborúban elesett őseinkre, minden önkény, valamennyi cigány halottjára, akiknek senki nem állított fejfát, akik fölött senki nem mormolt imát, akik valahol jeltelen sírokban nyugszanak, s mindaddig itt lebeg a lelkük fölöttünk, míg el nem siratjuk. Ők valamennyien vala-

Cigány Áldozatok Emlékműve

gány Áldozatok Emlékműve előtt, s újra olvasom a felíratot az amfóra előtt: Anda le mudarde romengo seroipe. (Gondolataink a cigány áldozatokra szállnak.)

Csak az a negatív élmény üt tanyát ismét a fejemben, amit néhány nappal ezelőtt Kántorjánosi polgármestere említett, amikor Ladájával robogva, a temető mellett elhaladva mondott felém fordulva: „Tudod, egy évvel ezelőtt ide még cigányokat nem engedtek temetni?!”

Nem tudtam. Történt, az Úr 1992. esztendejében.

Farkas Kálmán

menyüink, a magyarhonban élő cigányság halottai, az embertelenség áldozatai, akiknek csak azért kellett elpusztulniuk, mert az volt a bűnük, hogy cigányoknak születtek.

Halottak Napja van. Gyertya és fenyőillat kavarog felettem. Állok az Emlékmű előtt. Emlékezem, elmélkedem. Tagadjam-e, hogy a kegyelet mellett a kíváncsiság is hajtott, nézem meg, vajon elfogadták-e a cigányok az emlékművet, sajátjuknak érzik-e a felszentelt megáldott emlékhelyet?

Lelkiekben elmélkedem, megnyugvással és elégedetten, fejet hajtva állok a Ci-

AZ ÉLET VÉG NÉLKÜLI TANULÁS

Romapedagógus a Parlamentben

Csak a tudatlan ember véli úgy, már mindent megismert. A bölcs pontosan tudja, mennyi mindenre volna még szüksége. A tudás fájának keserű gyümölcse nem egykönnyen kerül az ember birtokába. Megszerzéséhez idő, akarat és komoly kitartás szükségeltetik. Aki ma vezetésre, mások irányítására adja a fejét, fel kell készülnie a legkomolyabb kihívásokra is. Ennek megfelelni csupán kitartó tanulással, ismeretszerzéssel, naprakész tudással lehet. Hága Antónia, a Szabad Demokraták Szövetsége országgyűlési képviselője harmadik diplomájának megszerzésére készül. Munkáról, tanulásról, a cigányság esélyegyenlőségéről a „fehér házbeli” irodájában beszélgetünk.

– Nem volt még elég ennyi tanulás?

– Nincs más lehetőség. Aki feladja, menthetetlenül lemarad. Ha elfogadjuk, hogy az emberek bizalmából kerültünk erre a posztra, megválasztottak minket, hogy döntsünk érdekeiknek megfelelően, akkor ismernünk kell minden szükséges tudnivalót. Tanulni kell, célirányosan. Pedagógusként nap mint nap elmondtam tanítványaimnak, milyen fontos a tudás. Velük örültem, ha sikeresen vették az akadályokat, együtt szomorkodtunk, ha kudarcot vallottak. Jónéhányan még ma is felkeresnek volt diákjaim közül. Elmesélik mi lett velük, merre vitte őket az idő vihara. Van aki tanult, sikerei látán büszke vagyok, de sajnos olyan is, kit teljes szívemből sajnálok. Kár értük, komoly, elszalasztott lehetőség volt az eddigi életük. Mint tanár, sokszor biztattam mindannyiukat, tanuljanak, vigyék többre, mint elődeik, ne váljanak tudatlanságuk miatt kijátszható cigányokká. A tudás hatalom, ma is ezt mondom, ha találkozom velük.

– Gyakorta hallani, kevés a cigány értelmiségi. Önt mi vitte erre a pályára?

– Az ember érdekelt, amióta csak tudom. Gyermekkorom óta orvos szerettem volna lenni. Apám azt mondta, ha

megnyerem az országos versenyt, lehet róla szó. Sajnos nem jutottam az első tíz közé. Nagy bánatomban merült fel az ötlet, megpróbálom a tanárképzőt ének-zene tagozaton. Így kerültem a Nyíregyházi Tanárképző Főiskolára magyar-ének szakra. A debreceni Csokonai Gimnázium jó alapokat adott ehhez, így sikeresen végeztem tanulmányaimat és lettem általános iskolai tanár. Csodálatos évek voltak, gyakorta visszavágyom oda. Hiányoznak a gyerekek, az iskola légköre, a tanítás. Megjártam a lehetőségek széles skáláját a tanyasi iskolától a belvárosi intézetig. Ez utóbbiban azonban félénél többet nem bírtam ki. Nem ment, képtelen voltam elviselni azt a szellemet, ami az ilyen iskolákat jellemzi. Szabad és akaratos ember vagyok, bizony néha nehéz is elviselni engem. De ilyen vagyok, őszinte, nyílt és kendőzetlen. Lehet, hogy a gyerekek ezért is szerettek.

– Cigány gyerekeket és nem cigányokat tanított. Tett-e különbséget közöttük?

– Szó sem lehetett semmiféle megkülönböztetésről. Nálam nem volt helye ilyesminek. De nem is tűrtem meg senkitől az efféle hangokat. A pedagógusok, de még a szülők is tudják, eb-

ben a korosztályban még nyoma sincs az előítéletnek. Csak később, külső hatásra alakulhat ki bennük. Az osztályaimban nem volt helye semmilyen efféle hangnak. Mikor egyszer egyik gyerekek száján végül is kiszaladt egy ilyen megkülönböztető szöveg, közöltem az osztállyal, magam is cigány vagyok. És kíváncsian vártam másnap a szülőket, amint elviszik a gyerekeiket. Azonban semmi ilyen nem történt. Még jobban érezhettem a szeretetüket.

– A képviselői munka kicsit más, nagyobb, komolyabb megterhelést jelent. Hogyan van mégis ideje a felkészülésre?

– Alapvetően kíváncsi típus vagyok, szinte minden érdekel. Ezért végeztem el a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Bölcsészkarán a magyar nyelv és irodalom egyetemi kiegészítőt és tanulok jelenleg a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen. Ahogy ismerem magam, ha végzek, majd megint kitalálok valamit. De úgy vélem, ez elengedhetetlenül szükséges, ha az ember komolyan kíván megfelelni az elvárásoknak. Mint képviselő nemcsak az SZDSZ, hanem a cigányság érdekeit is képviselnem kell. Meghozza úgy, hogy szakmailag megalapozott, kidolgozott és egyeztetett programok alapján dolgozzunk. Ez pedig csak folyamatos és kitartó ismeretszerzéssel, munkával, tapasztalatgyűjtéssel lehetséges. Járom az országot, tanácskozom a romaszervezetek képviselőivel, meghallgatom az egyszerű cigány emberek panaszát. Megpróbálok segíteni, nemcsak rajtuk, hanem mindannyiukon. Ahogy lehet.

– Kevés a tanult ember a cigányok közt. Alig akad olyan, aki azért tanul, hogy népének javára legyen. Sok a jószándékú, ámde képzetlen vezető. Miért ez?

– A társadalom, de a kormányzat sem döntötte el még, mit is akar tenni ezzel a problémával kapcsolatban. Gyakorta hasonlítják össze a cigányokat az amerikai feketékkel, s keresnek megoldást az ottani esetekből okulva. Pedig ez nem valós álláspont, hiszen a mi helyzetünk inkább az indiánokéhoz

hasznos. Egy büszke, szabad és nehezen beilleszkedő népről van szó, akik képtelenek meghajolni az erőszak előtt. Vallom, hogy ez nem is járható út. Más megoldást kell keresnünk, amíg még nem késő. Olyat, melyben a cigányság érdekelt. Ami döntés felülről, az ő megkérdésük nélkül születik, az eleve kudarca van ítélve. Csak együttesen, cigányok és nem cigányok hozhatnak értékes döntéseket, alakíthatnak ki végrehajtható programokat. Olyan pozitív diszkriminációt kell létrehozni, amely nem ellenérzést szül a támogatottak és a végrehajtók között, hanem megoldást adhat. Nem pénzt kell adni a tanulni vágyó cigány fiataloknak, hanem lehetőséget. És aki élni kíván ezzel, azt kell segíteni. Nem zárt cigánykollégiumokat kell létrehozni, ahol akkor is cigányul tanítják a gyerekeket, ha annak semmi kedve ehhez, hanem esélyegyenlőséget kell teremteni. Majd mindenki eldöntheti, kíván-e élni vele.

– **Gyakorta támad határlóvonal a cigányfiatalok körében. Amelyik egy kicsit is magasabbra jut, élesen elzárkózik származásától, tagadja indíttatását. Mások zavartan beismerik roma voltukat, de nyilvánosan titkolják. Miért ez az elzárkózás és félreérthető viselkedés?**

– Még mindig tere van az előítéletnek, s a társadalmi feszültségek éleződésével egyre nagyobb hangsúlyt kapnak az ilyen és ehhez hasonló jelenségek. Az elképzelések szerint a folyamatos elszegényedés egyfajta társadalmi szolidaritást vált ki a hátrányos helyzetbe került rétegeknél. Ez nem vált valóra. A kölcsönös előítélet sajnos tovább éleződött. A meglévő rossz példák pedig tovább fokozták ezt a bizalmatlanságot. Sajnos érthető, hogy bizonyos környezetben a tanultabb fiatalok inkább nem vállalják származásukat, s megpróbálnak asszimilálódni. Ez a rövid távú, keveseknek élő lehetőség azonban nem megoldás. És nem vezet sehová. A türelem, a tolerancia és a kölcsönös együttműködés csak egymás vállalásával lehetséges. Ehhez pedig önmagunk vállalása is kell. Ezért vallom azt, hogy nem

pénzt, hanem lehetőséget kell adni a gyerekeknek. A továbbtanulásnál segítsenek az iskolaigazgatók éppúgy, mint az önkormányzat. Legyenek bizonyos meghatározott számú férőhelyek cigányfiatalok számára. Ez természetesen nem elvtelen kivételezés kell, hogy jelentsen, hanem méltányos segítséget. Az iskolaigazgatók beszélgessenek el a felvett cigány fiatalokkal és kérdezzék ki őket önazonosságuk vállalásáról. Aki megvallja, kapja meg mindazokat a támogatásokat, tanácssegélyt, ruhát, ösztöndíjat, ami adható. Aki nem vállalja, éljen béké-

ahol jelentős kisebbség él, meg sem említik a másságot. Pedagógusok szárait bocsájtják szárnyra úgy, hogy soha nem hallottak a cigányságról, kultúrájáról, identitásukról. Egyetlen mese, olvasmány nem szól a cigányokról az általános iskolában. Ez pedig komoly hiba. Erőltetett kampányok helyett ezért tartanám inkább fontosnak a személyre szóló támogatást. Amelyik cigány fiatal tovább akar tanulni, sikeres felvételi után tehesse meg. De míg a külön óráért, szakkörért a többiek fizetnek, ők kapják meg ingyen. Csak aki igényli, az élhessen a lehetőséggel.

Ez sokkal többet jelentene, mint az egyszeri segélyek. Minden bizonnyal közelebb is vinne a megoldáshoz.

– **Sok az önjelölt vezér, a magát népboldogítóknak kiáltott proféta. Ugyanakkor kevés az olyan szervezet, amelyik valóban tesz is valamit a cigányokért. Mi a megoldás?**

– Valóban másfélszáznál is több a létező romaszervezetek száma. Azért nem mondom, hogy működő, mert ez már nem állná meg a helyét. Sajnos gyakorta csak egymás akadályoztatásában merül ki a tevékenységük, nem pedig a valós problémák orvoslásában. Ezért támogatom magam is azokat a szervezeteket, azokat a cigányvezetőket, akik ténylegesen dolgoznak, munkálkodnak. Jó kapcsolatomban van a Lungo Drommal, figyelemmel kísérem munkájukat és tetszik az az eltökéltség, ahogy kitartóan dolgoznak. Ezért olyan nagy a sajtó felelőssége, mert módja van bemutatni az eredményeket is, nemcsak a kirívó eseteket, botrányokat.

Ezért olvasom örömmel a Lungo Drom folyóiratot, mert szellemisége, elkötelezettsége tiszteletre méltó. Remélem minél több emberhez eljut, s hírt ad a világról mindenkinek, cigányoknak és nem cigányoknak egyaránt. És ezért az elvért dolgozom parlamenti képviselőként, s úgy tűnik, nem eredménytelenül. Az SZDSZ számított rám, elégedettek a munkámmal, minden bizonnyal lehetőséget kapok további megmérettetésre.

Csillei Béla

Hága Antónia

ben. De mindezt önként, szóval, meggyőződéssel. Erőszakkal semmiképp.

– **Nem minden iskola felkészült erre a szemléletre. Egyszerűbb kiosztani a segélyt és ki van pipálva a probléma.**

– A rendszerváltással megszűnt egy jónéhány fölösleges tantárgynak az oktatása. Ezek helyett be lehetett volna vezetni például a kisebbségek, nemzetiségek kultúrájának a megismertetését, akár csupán aláírás fejében. Nem is kellett volna vizsgázni belőle. De nem így történt. Olyan egyetemeken,

Az út végén egy családi ház

Orsós György családjának kálváriáját már régebben megismertük. Azt is, hogy mi váltotta ki a hányattatással teli életet. Ez év nyarán történt, hogy egy Zala megyei kis községből, Hosszúvölgyből, az egyetlen cigány családot kitoloncolta a falu. Házukat kényszer adásvétellel megvásárolta az önkormányzat, majd a vétel után lebontatta, helyét dőzerral elsímította.

A család Csesznekre ment, ahol egy rossz állapotban lévő szoba-konyhás házat vettek. Azt hitték, nyugtuk lesz. De tévedtek! A hírek szállnak, faluról-falura, városról-városra. Itt sem volt maradásuk. A szabályos lakásvásárlás sem tette lehetővé, hogy állandó lakóhelyük legyen, letelepedjenek, a gyermekük iskolába járhasson. Innen is menniük kellett.

A Lungo Drom figyelemmel kísérte Orsósék életének alakulását, és hozzásegítette őket ahhoz, hogy emberibb életet teremthessenek maguknak. A Népszabadságban megjelent cikk alapján a szövetség egy tényfeltárási bizottságot hozott létre, felvette a családdal a kapcsolatot, tárgyalásokat folytatott, majd az ügyet sikeresen lezárta.

A családlátogatás idejét 1993. október 26-ra terveztük. Utazunk. Útközben arról beszélgetünk, vajon hogyan élnek Orsósék, milyen lakást sikerült venniük, a gyerekek járnak-e iskolába, befogadták-e őket a település. Csak találgatózhatunk. Megérkeztünk Zajkra. A család házat keresnünk sem kellett. Mivel kis településről van szó, épp az útmentén állt. A családfő a gépkocsi zúgására kijött az udvarra, sietve odajött hozzánk és örömmel köszöntött.

Belépve a házba, lopva körülnéztem. Tisztaság mindenütt. A konyhában gyermekkel az ölében a háziasszony ül. Köszönünk, magyar és cigány nyelven. Mosolyog. Rövid beszélgetés, érdeklődés után rátérünk jövetelünk céljára.

– Mi történt a családdal, miután Csesznekről is menni kényszerültek?

– Mivel nem engedtek bennünket letelepedni, el kellett adni az ottani házukat. Rögtön volt vevő. A szomszédom vette meg. Utána fedél után kellett tal-

palnom. Olyan települést kellett keresnem, ahol befogadnak engem és a családom. Végül is sikerült.

– Mennyiért vették meg a házat?

– A cseszneki házat sikerült 100 000 Ft-ért eladni. A két gyermekem – mivel állami gondozottak voltak – az intézettől kaptak 303 054 Ft-ot, amit a hosszúvölgyi polgármester zárolt. Ezt az összeget sehogy sem akarta a gyermekeknek kiadni. Végül, a Lungo Drom közbenjárására megkaptuk. Így lett annyi pénzünk, amivel már lehetett valamit kezdeni. Ezt a házat 340.000,-Ft-ért vettük meg. Amint látja, van mit tenni körülötte. Még a tél beállta előtt egy-két javítást meg kell ejtenem. A tetőt, az ajtókat, ablakokat meg kell csinálnom. De bízik abban, hogy sikerül.

– Hogyan fogadta magukat a település?

– Itt nincs olyan ellenszenv, mint Hosszúvölgyben és Cseszéken volt. Kölcsönösen próbálunk alkalmazkodni egy-

Nem akármilyen öntörvényűségre vall, ahogyan a Zala megyei község lakói – önkormányzati segédlettel – „közkívánatra” kizsuppolták a községből a húsz éve ott élő népes cigánycsaládot. Több okból is helytelenítem eljárásukat. Egyrészt azért, mert nincs olyan hatályos jogszabály, amely szerint egy nem szimpatikus szomszédot bármilyen jogcímen kényszeríteni lehetne az elköltöztetésre. Másrészt, mert embertelenül durva az efféle kitoloncolás. Hosszúvölgyben egyetlen cigánycsalád élt, amelynek tagjai a köztisztviselői állású polgármester állítása szerint elviselhetetlen dolgokat műveltek. S úgy mond ezért tervezték el, majd hajtották végre a „cigánytalanítási akciót”. Úgy látszik, hogy e kegyetlen megoldást találták az egyedüli, eredményre vezetőnek. Holott segíteniük kellett volna, hogy emberibb életet teremthessenek maguknak.

Südi Bertalan, Jánoshalma
Népszabadság, 1993. április 28.

máshoz, segítünk is a másoknak, ha tudunk.

– Tesznek-e különbséget cigány és nem cigány között?

– Úgy vesszük észre, hogy nem. Ha úgy lenne, látnánk, hallanánk. A gyerekeinket a maguk módján szeretik, és bennünket is. Ha nincs pénzünk, kölcsön is adnak.

– A gyerekek iskoláztatása megoldott-e?

– Hála Istennek, hogy a gyerekek járhatnak iskolába. Letenyébe járnak

Házukat másnap dőzerrrel lerombolták

Csesznekről is menniük kellett

Azon az estén (1993. március 22-én) tűz volt a Lukácsék portáján. Leégett az istálló. S bár nem tudták Orsósékra bizonyítani a gyújtogatást, csak ki más, ha nem ők alapon, másnap a családnak távoznia kellett a faluból. Távozásuk 100 000 Ft-ba került a hosszúvölgyi önkormányzatnak. Ennyiért „vették” meg ugyanis az Orsósék házát. A falu még a költöztetésben is segített a családnak, de az már senkit nem érdekelt, hol, s merre lesz szállásuk.

LD, 1993. június.

családipótlékot. Végül is havonta 17-18 ezer Ft.-ból élünk. Napszámba még nem hívnak, mert nemrégén jöttünk ide.

– Vannak-e már jó ismerősök, netán barátok?

– Ismerőseink, jó szomszédaink vannak, de barátok.... azt hiszem ez még korai lenne.

– Sikerült szépen berendezkedniük. Hányan laknak most a házban?

– Hatan. Van hely a gyerekek számára, sőt, ha a lányoméék eljönnek látogatóba, ők is elalhatnak. Három szoba van, konyha, kamra, előtér, pince és alsó épület. Itt is elférne egy család vígan. Ezen kívül gazdasági épület is van. Az összes telek a házzal együtt 1327 négyzetméter.

– Az a kérésem – folytatja a polgármester –, hogy semmiképpen ne gondoljunk arra, hogy ez egy ellen-szenv a cigánysággal. Ez nem így van. Ha ezt nem cigány tette volna meg, ami történt, akkor az már nem élne. De mivel cigányok voltak, azért nem bántottuk őket.

– Most nyugalom van a faluban?

– Óriási a különbség. Teljes nyugalom van.

– És ha most egy másik cigány család be akarna ide költözni, jöhet-e?

– Nem. Nincs esélye. Érthető nem?

LD, 1993. június.

át, mivel ott van a legközelebbi iskola. Beiskolázáskor kedvezményt is kaptak. Busz jön, viszi, hozza őket. Napközibe járnak, ott is, itthon is tanulnak.

– Mennyivel másabb itt lakni, mint Hosszúvölgyben és Cseszneken?

– Sokkalta – veszi át a szót a háziasszony. – Mint már mondtam, itt nincs az, hogy cigány vagy nem cigány. Legalábbis nyíltan nincs. A polgármesteri hivatal Letenyében van, ez a település odatartozik. Maga a polgármesternő, Kóbor Mária segített nekünk a letelepedésben, hogy a gyermekek iskolába járhasanak, hogy állandó lakhelyünk legyen. A ferjemnek segített abban is, hogy rendszeres szociális járadékot kaphasson. Eddig ugyanis nem kapott.

– Van-e megélhetési lehetőség, munka?

– Munka az sajnos nincs – folytatja a férj. – Fizikai munkát nem tudok végezni, leszálalékolt rokkant vagyok, 66%-ra vettek. A feleségem GYES-t kap, és

Orsósék

Nagy a kert, megtermelhetem a család részére a krumplit, a zöldségfélét és egyebet. Gyümölcsfák is vannak és termés is várható már jövőre.

– Akkor lehet azt mondani, hogy rendeződött a család helyzete? Vége a kálváriának?

– Reméljük, hogy igen. A gyerekeket nevelni, tanítani kell. Élni kell, csak ad-janak lehetőséget. Most, én tisztelettel megköszönöm a Lungo Dromnak azt a segítséget, amit nyújtottak a családom-nak. Tudom, hogy e nélkül nem jutot-tunk volna idáig. És köszönjük a Ki-sebbségek Jogvédő Egyesületének is az anyagi támogatást.

A látogatás végén a lakást vettük szemügyre, majd az udvart, a kertet. Berendezett tiszta szobákat, udvart, kertet láttunk. Reméljük, a család kál-váriájának immár vége, helyzete meg-oldódott.

Pálfi Miklós

Fotók: Pataki Béla

A zajki ház

Magas rangú vendég a Lungo Dromnál

Vendég a háznál, több mint szerencse. Ha a látogató egyben jóbarát is, méltán tölti el az öröm a vendéglátókat. Guy Archambault konzul, a nagykövetség első titkára a negyvenmilliós észak-amerikai ország, Kanada üdvözlét hozta el Szolnokra a Lungo Drom romaszövetségnek. Az együttműködés közös érdek, vallotta mindkét fél a tanácskozás során aláírt megállapodással kapcsolatban. A diplomata ezt követően nyilatkozott munkatársunknak, Csillei Bélának.

– Mi célból jött a hatalmas ország, Kanada nagykövetségének első titkára Szolnokra? Miért ez a kitüntető figyelem?

– Miután hazámnak is megvan a maga kisebbségi problémája természetes, hogy komoly figyelmet fordítunk erre a kérdésre. Magyarországon a változások óta jelentős eredményeket értek el ezen a téren. Ismerjük ezeket az erőfeszítéseket és személy szerint engem is érdekel minden olyan tevékenység, amely jobbíthat a helyzeten. A kapcsolatok felvétele után a „Lungo Drom” Országos Érdekvédelmi Cigányszövetség vezetője, **Farkas Flórián** meghívott, látogassam meg őket. Mivel egy ilyen találkozó nemcsak egymás jobb megismerését teszi lehetővé, de közvetlen segítségnyújtásra is módot ad, örömmel jöttem Szolnokra. Megismerkedtem a munkatársakkal, a tevékenységi köreikkel, lehetőségeikkel és úgy látom, módunkban áll komoly segítséget is nyújtani.

– Kanadában szép számmal élnek kisebbségek, színesbőrűek, indiánok, bevándorlók. Ennek köszönhető ez az érzékenység és segítő szándék, ami az Ön látogatását is meghatározta?

– Tiszteljük és becsüljük valamennyi nép, többség és kisebbség kultúráját, szokásait, hagyományait. Úgy véljük, ezáltal válik teljessé a közös életünk. Elfogadjuk egymást, mert ez a kölcsönös

megértés és tisztelet az egyetlen járható út. Tudjuk, a kelet-európai változások nyomán itt is nagyobb lehetőség nyílt a békés megoldásokra, a helyzet javítására. Tagadhatatlan, a kérdés problémamentessé válása még várat magára. Azonban az eddig megtett lépések biztatóak. Ezért is támogatjuk azokat a szervezeteket, melyek valós tettekkel bizonyítják elképzeléseik hatékonyságát.

– Több mint másfélszáz romaszervezet vitatja magának a jogot a cigányság egyedüli képviseletére, gyakran heves csatározások közepette. Alig néhány azok száma, melyek valós érdekképviseletet vállaltak fel. Miért pont a Lungo Drom meghívását fogadták el?

– Mi nem kizárólagosan egy szervezet támogatását vállaltuk, mint ahogy nem is dönthetünk közöttük. Munkájukat, programjukat ismerve határoztunk a kapcsolatfelvétel mellett. Ezzel kapcsolatban semmiféle külső nyomás vagy befolyásolás nem volt, senki nem próbálta a valóságosnál jobbra lefesteni egyik szervezetet sem. Mint ahogy tulajdonképpen az embereknek maguknak kell eldönteniük, kiből bízhatnak és kitől vonják meg ezt a bizalmat. Mi örömmel vettük fel a kapcsolatot a Lungo Drommal, mert jónak, hitelesnek tartjuk programjukat. Különös tekintettel a szociális és oktatási elképzeléseiket. Támogatásukat, akár anyagi, akár egyéb jellegű, ennek köszönhetik.

– Született-e valami konkrét megállapodás a találkozó során?

– Valóban, a mai napon sikeres tárgyalásokat folytattam Farkas Flórián elnök úrral, melynek során részletesen

Jónak, hitelesnek tartjuk programjukat

Az oktatás elengedhetetlenül fontos

egyeztettük a lehetséges segítségnyújtási formákat, megoldásokat. Több olyan projegről tárgyaltunk, ami hathatós támogatást jelentene az egészségügyi, szociális és az oktatási programok területén. Tiszteletre méltónak tartjuk azt az erőfeszítést, amelyet a Lungo Drom tesz a kisebbségek, idősek, elesettek érdekében éppúgy, mint a fiatalok tekintetében is. Szót váltottunk a Kunhegyesen felépülő faüzemről, valamint a tervezett oktatási központ kialakításáról is. Felnőttoktatás, átképzés, a fiatalok továbbképzése, mind olyan feladat, melynek megvalósítása esetén komoly előrehaladás érhető el. Személy szerint is meggyőződtem arról, hogy az itt dolgozó csapat lelkesedése mellé szakmai hozzáértés és tapasztalat is társul. Bízom benne, hogy sikerül valóra váltaniuk ezeket az elképzeléseket.

– **A tapasztalat azt mutatja, a kisebbségek akkor kezdtek előrelépni, mikor egyre több képviselőjük jutott be az oktatási intézményekbe, szerzett diplomát. Ennyire fontos lenne az iskoláztatás, a művelődés?**

– Az itt eltöltött idő számomra bebizonyította, Magyarországon aki akar, tanulhat. Az itteni gyerekek, kisebbséghez tartozók is, egyaránt járhatnak iskolába, vehetnek részt a képzettség megszerzésében.

Ezen a téren nem látok megkülönböztetésre való hajlandóságot. Ugyanakkor a probléma nem éppen egyszerű. Nekünk, Kanadaiaknak ugyanúgy megvan a magunk kisebbségi problémánk, mint itt az európaiaknak. Egy jelentős népcsoport, az indiánok, igen nehezen illeszkedtek be a társadalomba. Szabad életük, életmódjuk, felfogásuk megakadályozta, hogy elfogadják a többségi normákat. Mára azonban sikerült elérnünk, a beilleszkedést, saját iskoláik, művelődési lehetőségeik, könyvtáraik kialakításával. Némiképp enyhült a feszültség és komoly mértékben közeledtek egymáshoz az emberek. Úgy vélem, itt is ez a megoldás útja. Iskoláztatás, taníttatás, szakmaszerzés és legfőképpen a türelem a másság iránt. Bár nem vagyok szakértője ennek a területnek, mégis azt tartom, az oktatás elengedhetetlenül fontos. Meg kell értetni az emberekkel, ez az az út, ami csökkentheti a feszültségeket.

– **Ön régóta él itt nálunk, így nemcsak Kanadában, de Magyarországon is sok emberrel ismerkedhetett meg. Milyennek lát minket?**

– Egy rendkívül gazdag történelemmel rendelkező, magasan kultúrált, büszke nép a magyar. Sokféle nemzeti-ség, csoport alkotja ennek az országnak

a lakosságát és mégis jól megférnek egymással. Nincs az a gyűlölködés, ami egynémely más országot jellemez. Háborús feszültségeknek nyoma sincs, mint a déli szomszédban, a volt Jugoszlávia népeinél és szemmel láthatóan arra törekszik, hogy békés körülmények között próbáljon meg boldogulni. Ez a békés szemlélet jellemzi minden téren, akár a politikát, akár a hétköznapiakat tekintjük. Elsőként csatlakozott a Nyitott égbolt programhoz, amely lehetővé teszi a katonai enyhülést, egymás szándékának jobb megismerését. Ezért is van tekintélye Magyarországnak más országokban, többek között a hazámban is. Már eddig többmillió dollárral támogatuk az átalakulást és tesszük ezt a továbbiakban is. Meggyőződésem, hogy ezek után is komoly eredményeket fognak elérni, minden tekintetben. Barátságos nép, kedves emberek, örülök, hogy itt lehetek közöttük. Feleségemmel éjszaka nyugodtan sétálhatunk az utcán, semmi bántódásunk nem esik. Ez is azt jelenti, hogy érdemes támogatni az itt élő embereket. Ezért jöttem el Szolnokra is, és bízom benne, az együttműködésünk mindannyiunk érdekeit szolgálják majd. Kanada örömmel segít.

CIGÁNYJELLEM

Már jócskán benne vagyunk az őseink kutatásában, amikor *Balogh Laci* – akit Kántorjánosiban mindenki csak Makó Lacinak becéz –, előveszi a zsebéből a személyi igazolványát és mutatja.

Anyja neve: Farkas Terézia. Amikor még az is kiderül, hogy anyai ágon Tiszafüred környékiek, ugyancsak meglepődöm, mert ha alaposabban utánajárnánk még kiderülne, hogy szegről-végről rokoni szálak fűznek egymáshoz bennünket.

A sikeres vállalkozó Laci még alig múlt negyvennégy esztendő, máris többszörös nagyapa. Körülötte, környezetében élnek gyerekei, lányai, vejei, unokái. Maga köré gyűjtötte őket, így tudja biztonságban valamennyiüket.

Ő olyan cigány, hogy akin tud, segít. Megteheti. Nem egyedüli, aki a csóróságból kapaszkodott fel, s vitte valamire vállalkozóként, de azon kevesek közé tartozik, aki nem felejtet-

te el, hogy nem is olyan régen még maga is a mindennapi betévfő falatért gürcölt. Kántorjánosiban járt iskolába, itt végezte el a nyolc általánost. Emlékei közül az első és az egyetlen kirándulást emlegeti ma is.

– Ezért nem zárkoztam el, amikor jött hozzám az egyik tanárnő, s arra kért segítséget, hogy a cigány osztályt kirándulni vigye – mondja.

Kinyílt a szíve is, zsebe is, csekket kért.

– Már nem is emlékszem pontosan hány ezer forintot fizettem be, de jól esett, hogy segíthettem.

Régi vágya, hogy alapítvánnyal segítse a jól tanuló cigánygyerekeket Jánosiban.

– Már szoltam róla a jegyzőnek, fel is ajánlottam e célra 100 ezer forintot. Csak még a dokumentálásával, a papírozásával vannak gondok. Én remélem ez is megoldódik hamarosan – mondja bizakodva.

Igazi lokálpatrióta. Görög katolikus, de amikor arról volt szó, legyen-e kivilágított óra a református templom tornyában, az első között adakozott.

– Én azt vallom, nincs külön görög, meg református Isten, csak egy Isten van. Miért ne segítettem volna? Nekem is tetszik a kivilágított óra.

Tavaly egyik alkalommal ott vezetett el az útja az óvoda előtt. Megdöbbenve látta, hogy eléggé leromlott állapotban van, repedezettek a falak, hullik a vakolat, még beomlik a vályogfal, ha sürgősen nem repekálják meg.

– Bementem az óvodába, megkerestem az óvónőt, s megkérdeztem tőle, miért nem szól, ha segítségre van szüksége?

– Laci bácsinak nincs olyan unokája, aki ide jár – válaszolt az óvónő.

– De még lehet! – reflektált rá mindenki Makó Lacija, s egy csekket kitöltve búcsúzott.

Az óvodát azóta felújították, tatarozták, elhárították a veszélyt. Bár azt nem mondanám, hogy Balogh László egyértelműen elégedett lenne az elvégzett munkával.

– Szebben is elvégezhetnék volna – jegyzi meg utólag. – Ez azért hozzá tartozik az igazsághoz.

És mind e néhány villanásnyi pedig egy figyelmet érdemlő cigány ember jelleméhez.

Farkas Kálmán

PIROS ÉS FEKETE

Szabolcs-Szatmár Megyében születtem, ott is éltem 18 éves koromig. Nyíregyházán a Bánki Donát Szak-középiskolában 1982-ben végeztem, és Budapestre mentem dolgozni. Kezdetben ingázó voltam, később végleg a fővárosban telepedtem le.

Rajzolgatni, festegetni mindig szerettem, de magával a képzőművészettel Nyíregyházán, **Berecz András** tanár úr képzőművész-körében ismerkedtem meg. Ekkor elsős szak-középiskolás voltam, és három évig jártam hozzá rajzolni. Ezután Budapesten a Dési Huber rajzsakkkörbe iratkoztam be, és itt tanultam tovább a képzőművészet fortélyait. Élő modellről is dolgozhattunk, sőt, akinek kedve volt, szobrászkodhatott is. Én főként a fejrészteremben töltöttem az időmet, mert legjobban azt akartam elsajátítani.

Szürrealista festő vagyok. A szürrealizmus alapgondolata, hogy a valóságra épített, de mégsem valóságos. Nálam az elsődleges szempont, hogy szép legyen a kép. Olyan dekoratív legyen, hogy azt bárki fel tudja akasztani a szobája falára. Igyekszem a képeimen keresztül minél jobban tetszeni.

A szürrealista festők felépítik a képeiket. Van egy alapgondolat, ami a valóságból jön, és ők hozzáteszik a maguk gondolatvilágát, álmvilágát, mesevilágát.

Hogy gyönyörűek a színeim?

Tanulmányoztam a régi festőket, és a kedvenceim közé azok tartoznak, akik az igazán színes képeket festik. Egyik nagy példaképem Rembrand. Szeretem az olasz Tiziano-t, a spanyol Goya-t. Ők mind nagyon szép színvilággal rendelkeznek. Nem utánzom őket, hanem ezeket a színeket használom én is. Igyekszem olyan színvilágú képeket festeni,

mint ők. De vannak olyan színeim, amelyek vissza-visszatérőek. Ezek a cigányságra utalóak, a piros, és a fekete. A fekete a bőrszínünket, a piros a vérünket jelenti. De ez nem egy alapkövetelmény nálam, mert nem sok cigány témájú képet festek. Néha szememre is vetik, de nem tehetek róla, ha sokszor egész más gondolataim vannak.

Most például vallásos témájú képeket festek. Nem, nem vagyok az a klasszikus hívő ember. Nagyon sokszor olvasom a bibliát, és bibliatörténeti előadásokon is voltam, ahol ki-mondottan vallásos témájú képeket elemeztek.

Kiknek festek?

Először is a vevőknek. Nem vagyok álszent. Azért csinálom, hogy megvegyék a képeimet. Én azt tartom a legnagyobb elismerésnek, ha valaki a pénzét arra fordítja, hogy az én munkámat megvegye. De, természetesen az érvényesülési vágy is hajt. Vannak olyan képek, amiket

csak magamnak festek, a saját tulajdonom lesz már az első pillanattól kezdve. Például a Nap allegóriáját a feleségemnek készítettem. El is határoztuk, hogy soha nem fogjuk eladni.

A **Jankovics Beáta** által vezetett menedzselő kft., akik tehetséges embereket menedzselnek, elvitte a képeimet bemutatni, és a legnagyobb örömömre egy német műkereskedő három festményemet is megvásárolt. De magánszemélyek is vásárolnak tőlem.

A Dob utcai Galériában látható néhány festményem, és a Rátkai Művész Klubban szoktam még évente egy kiállítást rendezni. Nem festek túl sok képet, évente 7–8, maximum tízet. Amit készítek, azt igyekszem minél produktívabban, precízebben megcsinálni. Így aztán, ha kiállításra kerül a sor, akkor mindig valamelyik barátommal állítok ki, mert egyszerűen nincs annyi anyagom, ami egy kiállításhoz szükséges. Legszívesebben **Gügyi Ödön** grafikus barátommal szeretek kiállítani, de legutóbb

Ráczné Kalányos Gyöngyivel volt egy tárlatunk.

A legközelebbi tervem, hogy egy vallásos témájú képet – egy igen nagy méretűt – készítek. Szerény anyagi lehetőségeimből annyira tellett, hogy vásznat, keretet, hozzávaló anyagot vásároltam. Most még az előzetes grafikai anyagot készítem hozzá.

Megtudnék-e élni csak a képeimből?

Meg, de nem itt Magyarországon. Itt nincs igazi kereslet az autodidakta mai festészet iránt. Nyugaton például imádják az ilyen festőket. Felismerik és értékelik a tehetséget.

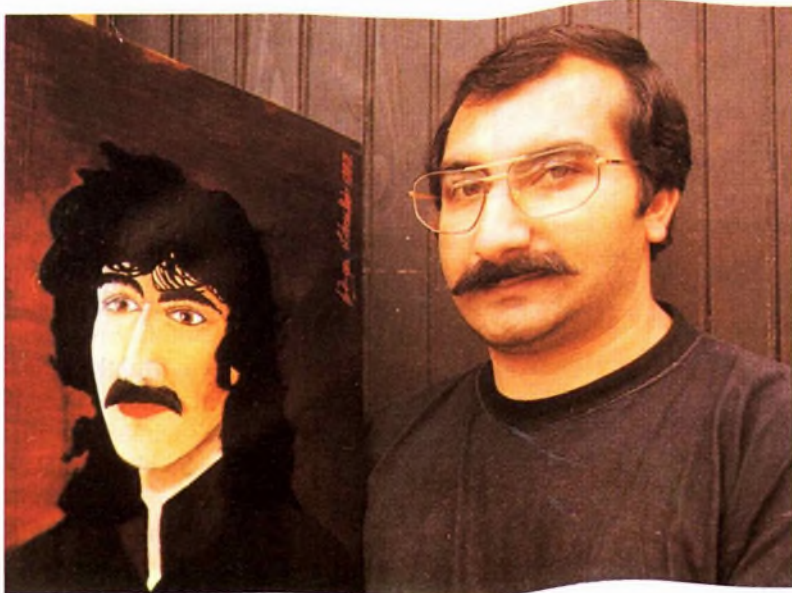
Varga László
szavait lejegyezte:

Paksi Éva

Fotó: az Amaro Drom
archívumából

Önarckép

Fotók: az Amaro Drom archívumából

A pokol őre

A Tűz

Tanulmány „A Természet allegóriájá”-hoz

Az illat

A Természet allegorikus képe

Noé — Az első nap

Cigány zenészek a pácban

Nem tudják, hogy zenész vagyok

Fél évvel ezelőtt egy behúzott nyakú, bizonytalan járású cigánnyal találkoztam egyik hangszerrestaurátor ismerősömnél. Egész lényéből a lemondás áradt. Kezében a hegedű. Eladni hozta, mert már többé nem jelenti a biztos kenyérkereseti lehetőséget, és ő meg a családjá lassan éhenhal... Nem sokkal később, az Óbudai-szigetnél dekkoló hajléktalanok hajóján botlottam egy ősz hajú, fehér inget viselő cigány emberbe. Kesergésének tárgya pedig az volt, hogy hiába zenélt egész életében, most mégis csak a hajléktalanok kenyérére tengődik. Aztán újabb cigány zenésszel hozott össze a sors:

– Ha bekerülök a kórházba, még betegkártyám sincs, mert a munkaadóknak az az érdeke, hogy minél kevesebb zenész után fizessék a társadalombiztosítást – mondja *Liszka Lakatos Pál* zenész. – Csak nyolc hónapot tudok felmutatni, az meg nem elég az igazoláshoz. A szememet meg kell operáltatni, de nincs rá pénzem, mert az utolsó három évben nem volt állandó munkahelyem, pedig dolgoztam folyamatosan. Két különböző problémája van a muzsikuskus és a nem muzsikuskus cigányoknak. A második kategóriába tartozóknak első sorban beilleszkedési nehézségeik vannak, míg nekünk, akik értjük a szakmát, jelen pillanatban az állástalanság rémével kell szembenéznünk. Egy leendő

muzsikust már négy éves korától tanítgatják a szülei.

– Ennyi energiával akár orvos vagy pedagógus is lehetne.

– Nekem tanári diplomám van. Két nyelvből letettem az államvizsgát. Működési engedélyem van arra, hogy akár színház, akár film szakmában munkát vállaljak. Még sem foglalkoztatnak – több sorstársammal egyetemben.

– Ön a hamisítatlan cigányzene művelője?

– Nem, én nem a kanálcsörgetők közé tartozom, akiknek a muzsikája az afrikai benszülöttek zenéjét juttatja eszembe. Népdalparti vagyok, magyar zeneszerzők dalait húzom el, ha megkérnek rá. Debussy-, Brahms-műveket játszunk. Roma nyelven nem tudok beszélni. A magyarok lecigányoznak, a cigány zenészek pedig kiutálnak maguk közül, mert úgy érzik, megtagadjuk a múltunkat. Azt mondják ránk, hogy romungrók vagyunk. Bejártam az egész világot, sok zenészhez hasonlóan, de az utóbbi időben nagyon elhanyagolnak bennünket. Mintha elfelejtették volna, hogy mennyi dicsőséget hoztunk muzsikánkkal. Amikor eljártsszuk a világ bármely pontján az Akácós utat, a hazájuktól távol élő magyarok szeme nem marad szárazon. Ezt az érzületet akarják elvenni az emberektől? A Zeneakadémián nagyon tehetséges, cigány származású tanárok ta-

nítanak, illetve tanulnak. Vajon mi lesz velük, mi lesz a gyerekeinkkel, akik a nyomdokainkba akarnak lépni, de a lábnyomok nem vezetnek sehová? Szinte nincs a világon olyan filharmonikus zenekar (például a Berlini, Bostoni), ahol ne lenne legalább 3-4 magyar származású, nagy tudású cigány zenész. A magyar kultúra szerves része vagyunk, és most ezt akarják szétzilálni? A dzsessznek és más zeneirányzatnak bárhol a világon vannak képviselői, de a magyar zenének csak mi vagyunk a tudói... Mi lesz a világkiállítás alatt? Talán a piros paprikára meg az amerikai slágerek magyar változatára lesznek kíváncsiak a külföldiek? Egyedül a Száztagú Cigányzenekarnak jó, mert 3 millió forintos támogatást kapnak. Az Állami Népi Együttes is rengetegszer szerepel külföldön.

– Hogyan került a VIII. kerületi Magyar Cigányok Demokratikus Szövetségének az ülésére?

– Úgy gondolom, nekünk, zenészeknek is érdekvédelmi szervezetbe kellene tömörülnünk. Fel is szólaltam ezen az összejövetelen, helyzetünket ecsetelve. Pár héttel ezelőtt megalakítottuk a Cigány Kisebbségek Kerekasztal Társaságát. Mindenekelőtt a zenészek helyzetén szeretnénk segíteni.

– Sok cigány szervezet foglalkozik a cigányság sorsával.

– Rengeteg kisebb-nagyobb cigány szervezet van, de úgy tűnik, ezek családi vállalkozások. Az anyagi javakat egymás között osztják fel, és a középük vett koncon kapnak hajba. Hamar kiderül: egyik is, másik is alkalmatlan, hogy tömegeket képviseljen eredményesen. A zenészek még a rendszerváltás előtt csak a zenével foglalkoztak, ezt követően a nem zenészek a hatalom átvételére törekedtek, illetve törekednek, de nekünk is váltanunk kell.

– Szállodák épülnek sorban, és még sincs lehetőségük zenével megkeresni kenyérüket?

– Ha egy felsőbb szerv szabályozná a munkalehetőségünket. Mindenekelőtt meg kell alakulnia a Cigány Zenészek Érdekszövetségének, akik a munkalehetőségek felkutatását is magukra vállalják. Harmincöt éven keresztül a dollár-elszámolásom felét a koncertiroda nyelte el... Amikor egy étterem vezetője zenészeket foglalkoztat, akkor jó, ha egyet bejelent, a többiek meg örüljenek, hogy

Boros Lajos, aki méltán lett a primások királya

Kard helyett kopott hegedűket, ágyúk helyett kopott cibalmokat hoztak magukkal.

Zsigmond király idejében egy néptörredék vándorolt be a magyar hazába: szegény, műveletlen néptörredék, elkésett raj a nagy vándorlás anyaköpijéből. Nem hódító szándékkal jöttek, kard helyett kopott hegedűket, ágyúk helyett kopott cibalmokat hoztak magukkal. Honnan jöttek, ki mondhatná meg? Nem sikerült a titkot megfeyteni még senkinek sem, mert maguk az érdekeltek tudnak a legkevesebbet magukról – olvashatjuk az 1896-ban kiadott híres cigányalbumban. Alig telepedtek le hazánkban, midőn oly oldalról kezdték bemutatni tehetségüket, mely csaknem rögtön dicsőséget és honosodási jogot szerzett nekik. Kivették a bemuszilított kezéből a zenét, s azt saját modoruk szerint kezdték előadni. És azóta cigány hangszere „sírja végig a hazát”.

Már Tinódi lelkesedve említi egy híres cigányvirtuózt, **Kármán Dömét**, s a XVI. század végén Thurzó Imre lakodalmán oly általános tetszés közt muzikáltak, hogy azóta a magyar zene vetélytársatlan értelmezőinek tartanak. Hírmeviük a XVIII. században tetőzött. Ebben az időben minden főúr tartott házában cigánybandát (mint például Thököly, Bercsényi, Rákóczi Ferenc), s a megrendezett versenyek alkalmával az volt a legbüszkébb, kinek cigánya győzni tudott. Rákóczi udvari zenésze, az öreg **Czinka Panna** komponálta a Rákóczi nótát. Czinka elválaszthatatlan kísérője volt Rákóczinak. Tizenöt éves korában férjhez ment, és a maga által szervezett bandával játszott. Díszes férjruhában hegedült kis csapata élén. Halála után tömérdek vers jelent meg dicsőítésére.

van egy kis pénzkereseti lehetőségük. A főnöknek az a fontos, hogy szóljon a zene. A minőségi zenészeket pedig nem tudja megfizetni. Csak egy példa a sok közül: az egyik ismerősöm péntek este még ott játszott az egyik kisvendéglőben. Szombaton megy, hogy ismét játszon... A hangszerét már a konyha sarkában látja árválkodni, mert közben jelentkeztek olyan zenészek, akik jóval kevessebbért hajlandóak a húrok közé csapni.

– Hol lakik?

– Már húsz éve bent van a lakásigényem. Egy üzlethelyiséget alakítottam ki lakásnak. Ha kimegyek az utcára, az emberek azt gondolják, arab vagy cigány vér csörgedez az ereimben. Nem tudják, hogy zenész vagyok.

*

Következő beszélgető partneren **Bányai József**, egyike a gyakran foglalkoztatott, az egész világot keresztül-kasul beutazó, neves muzikusoknak.

– Rendet kell teremteni ebben a műfajban és a műfajt művelő emberek koponyájában. A cigányság jó alany volt és még mindig az, hogy a népdal „kiszolgálójává” váljon. Muzsikánk azonossá vált a magyarság eredeti stílusával.

– Mi a magyar népdal?

– A magyar népdalt zeneértő és zenét játszó emberek komponálták. Ezekkel a dalokkal legjobb színészeink léptek színpadra, cigány zenészek aláfestésével. Hírnevükhöz jócskán hozzájárultak ők is. A századforduló zenéje azonban megváltozott, ma már más dallamokat visz a szél, és még többet szeretnénk kifejezni.

– Ezek szerint minden szép és jó...

– Lenne, ha nem olyan emberek kritizálnának, akik nem is konyítanak a ze-

néhez. Már negyven évvel ezelőtt megkezdtek módszeresen a népdal, illetve a cigány zenészek lejáratását. Csak azért, mert cigány származásúak vagyunk. Fájt nekik, hogy nekünk felvitte az Isten a dolgunkat. Ezzel csak azt érik el, hogy a nép nem tud igazán mulatni. Még az idősebb generáció érti a módját, de a mai 30-40 éves korosztály legfeljebb csak a „Mint a mókus fenn a fán”-t és hasonló borzadályokat ismeri. Láttam, hogy mulat az orosz, vagy a német. Kifogyhatatlanul, órákig öntelelten énekelnek, nem erőlködnek, nem gyötrődnek, jól érzik magukat. A magyarokra ez nem jellemző.

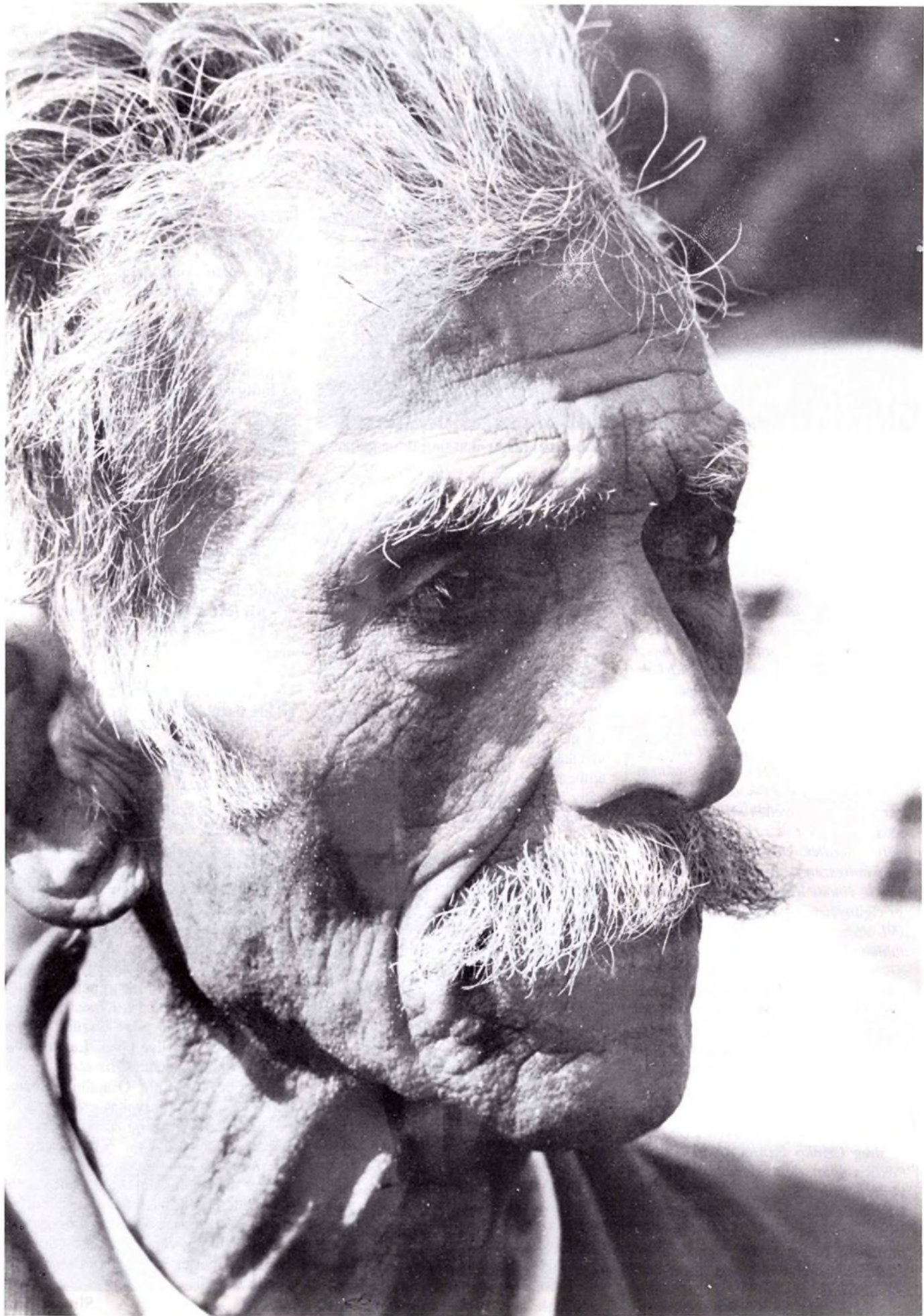
– Több zenész kollégájával beszélgetve tudom, hogy klasszikus művek megtanulásán át vezetett az út a virtuóz hangszerkezeléshez...

– Mi az életünket tesszük fel a muzsikálásra, ezt nem lehet félvállról csinálni. Bármelyik zenekarban megállnánk a helyünket, nem tellene bele sok idő, és teljesen asszimilálódnánk ahhoz a zenevilághoz. Míg ha egy klasszikus zenét játszó felkérnénk, hogy álljon sorainkba, meg sem tudna mukkanni. A mi fő elemünk a sponteinitás. Nagyon kevés a sokoldalú, jó muzsikus.

– Mi lesz a magyar nóta helyett?

– Ugyanezt kérdezem én is. Ha az írmagját is kipusztítják, mi lesz helyette? Miért szegény, ha szerelemről, romantikus érzelmekről énekelünk? Persze nem ártana tisztázni, hogy azért vagyunk cigány muzsikusok, mert cigányzenét játszottunk vagy pedig származásunknál fogva. A másik kérdésemre is szeretnék szakembertől választ kapni. Ha én magyar zenét játszom, akkor miért vagyok cigányzenész? Ugyanis egy zsidó orvosra, vagy egy sváb fűszeresre nem mondják azt, hogy zsidó orvos, vagy sváb fűszeres. Ha **Béres Ferenc** és a többiek cigányzenét énekelnek, akkor miért nem cigányénekesek? Magunkat kifejezetten magyar muzsikusoknak tekintjük, hiszen a mi repertoárunkban a Magyarországon élő magyar népdalírók zenéjét játszuk, akiknek legfeljebb csak tíz százaléka cigány származású. Rá leszünk kényszerítve egy profilváltásra. Lassan áttérünk egy szalonzenére, hiszen képességeinkből erre is futja. Ősapáink, cigányzenészek járták a falvakat, és a csatamezőkön estek el, miközben zenéjükkel buzdították a katonákat. A feledés homályába veszett a megbecsülésünk. Amikor sokáig még rádió sem volt, a mi zenénk jelentette a hétköznapi szurkeségből való kitörést. Természetesen másfajta zenére is szükség van, de ragaszkodom ahhoz: ne söpörjék le a magyarok zenéjét a Föld színéről.

Simon Mara

CSAK A BIZONYTALANSÁG BIZONYOS?

A jövő évi választások közeledtével egyidejűleg nő az állampolgárok bizonytalansága, s akárhol áll, akárhová szeretne is tartozni valaki, minduntalan kétségekbe ütközik. Eddig rokonszenvesnek tartott politikusból ábrándul ki, másokat viszont egyre nagyobb tisztelet övez. Mintha egyszer s mindenkorra vége lenne a biztos tudásoknak. Ha például csak azt nézzük, milyen fordulat zajlott le a Fidesz életében, máris megmagyarázhatatlan (vagy legalábbis annak tetsző) jelenségek sorával találkozhatunk. S itt nem csupán **Fodor Gábor** kivonulásáról van szó. Mert lehetett ő méltán szimpatikus politikus, tudatosan vállalt szerepvásztása inkább csak arra utal, hogy volt pártja (pontosabban annak politikai irányultsága) változott meg. És éppen az vehető észre, hogy a jobbra tolódás egyre erőteljesebben jelenik meg. Még az olyan párt esetében is, mint a Fidesz, amelynek indulásakor a társadalmi nyitottság és szolidaritás fontos értékelv volt. Mert – ha bevalljuk, ha nem – a kezdetben nemzedéki alapon szerveződött pártot nem csak a fiatal szavazók támogatták. Éppenséggel az idősebb generációkhoz tartozók köréből került ki a támogatók nagy része.

Joggal és érthetően, hiszen a párt politikusai közül senki sem volt az előző rendszer kiszolgálója, s ha valakikben lehetett bízni, akkor bennük feltétel nélkül. De ebben az is szerepet játszott, hogy a párt meghatározó személyiségei többféle gondolati-erkölcsi irányzatot képviseltek. A szabadság, a demokrácia, a piacgazdaság értékeinek kölcsönös elfogadásán túl ugyanakkor egyénileg mégis eltérően. Az erőszakosság, a kíméletlen hatalomra való törekvés szándéka szinte mind egyikből hiányzott, ám ahogyan a politikai hatalom megszerzésének reménye felcsillant, egyre inkább az egyszólamúság lett jellemző a pártra. Még akkor is, ha a pártelnök mindezt váltig tagadja, vagy ha – nyilatkozatai szerint – azt próbálja elhíttetni az állampolgárokkal,

hogy semmihez nincs köze. A demokratikus akaratérvényesítés rendszere jelenik meg kívül is és belül is. Ha így is lenne mindez, mivel magyarázható az, hogy Fodor Gábor – aki legalább annyival mindenképp hozzájárult a Fidesz sikeréhez, mint **Orbán Viktor** támogatói – egyik pillanatról a másikra visszaadja országgyűlési mandátumát is? Pusztán sértődöttségből, vagy esetleg más okból? Csak erkölcsi tartása lenne a magyarázó elv? Hajlíthatatlan ragaszkodás az előzményekhez?

Drámaian élheti meg Fodor Gábor döntését mindenki, aki valamelyest is vonzódott hozzá, de még drámaiban azt a váltást, mely a Fidesz irányultságá-

vannak nyomai, de a végeredmény ismeretlen. Ám hogyan is lenne ismerhető, mikor a választások előtti harc lágy időszakát éljük. Mikor a hitegetések kipróbálása történik, mikor még minden lehetséges. 1994. év küszöbét mindenképp át kell lépni ahhoz, hogy a hitegetések bármelyike számonkérhető legyen. Annál nagyobb reménységgel, mint 4 esztendővel ezelőtt, mikor a félrevezető és kegyes hazugságok szövetségében a választópolgárok egyszerűen nem tudtak eligazodni. S különösen azok nem, akik igazából nem is tudták kire (kikre) szavaznak. A több-kevesebb meggyőző erővel elhangzó programbeszédnek sem nyújtottak támpontokat.

Mindenesetre a pártok – köztük a Fidesz – politikai irányumodulása érzékelhető, s emiatt számolni kell azzal is, hogy a választópolgárok köre változik. Mert akik a társadalmi együttérzés, az elesettek, a megnyomorítottakra való figyelem jeleit vélték felfedezni a Fidesz politikájában, éppen a személyi változás erősíti meg őket abban, hogy a párt másfajta utat választ. Politikai filozófiája is mást sugall, mint akár két-három évvel ezelőtt. Az említett gondolati sokszínűség egyre egységesebbé vált, amint a fiatal demokraták politikai törekvései – valójában az eszmei egyközpontúság elfogadása révén – az egytömbűség felé irányulnak. Akár abban az értelemben is, hogy – mint Euripidész írja – „sok nemre-

mélt is végre segít, és amire várunk, az sose jó el, mint a sosem vártnak utat nyit a sors”. Egy-két politikai vezető önteltsége, amely oly sokszor és igazságtalanul lekezelő módon nyilvánul meg, egy vélt szellemi magaslatról, rendszerint az ellenfeleknek kedvez. Előbb, vagy utóbb azokat is riasztja, akik reménykedtek abban, hogy érdekeik képviselésében lépnek fel. S erre azért is érdemes figyelni, mert manapság többmillióra tehető azoknak a száma, akik soruk jobbrafordulását az erkölcsös politikusoktól várják.

Dr. Kerékgyártó T. István

ban bekövetkezett. Kivált azért is, mert a pragmatikus, szelíd politikálást vélhetően felváltja az erőszakos érdekérvényesítés. Megint csak a siker reményében. Ám ettől éppen a társadalom elesettjei (leginkább a szegények és a cigányok) eshetnek rémületbe. Akik amúgy is teljes bizonytalanságban élnek. A bizonytalanság pedig – mint tudjuk –, sokféle elemből tevődik össze. Így bizonytalanságot sugall, ami ugyan feltételezhetően bekövetkezik, de végkifejlete ismeretlen; valamint, ami elvileg kitapintható, de még nem számítható ki. Például a Fidesz jobbrafordulása, aminek már

EGYFORDULÓS VÁLASZTÁS

Szabolcs-Szatmár-Bereg cigányságának élnie kell a történelem adta és a törvény által biztosított lehetőséggel, s 1994-ben, a hivatalos állami szervek útján közölt időpontban meg kell választani a helyi cigány önkormányzatokat! Erre fel kell készítenünk a cigányságot, szervezeteinket, igényelni a segítséget a települési önkormányzatoktól, polgármesterektől, mindenkitől, aki valamilyen érdekeltségben, hogy kiteljesedjék a demokrácia.

Isten mentsen attól, hogy ne éljen a cigányság e történelmi lehetőséggel. Azért hangsúlyozom ennek a fontosságát, mert tudni kell: ha a helyi kisebbségi önkormányzat közvetlen választás útján nem jön létre a kiírt, a megjelölt időpontban, akkor 5 kisebbségi, történetesen cigány választópolgár kezdeményezésére újabb választásra csak egy év múlva kerülhet sor!

Már így is történelmi léptekkel mérhető az a mulasztás, ami a cigányságot érte. Óriási hátrányaink leküzdésében nem késlekedhetünk még egy újabb esztendőért csak azért, mert nem készültek fel szervezetienk, a cigányság a választásokra. Tudom, s meg merem kockáztatni: akadnak még mindig olyan felfogású

emberek, akik a jövőben is inkább a hatalmon kívül szeretnének tudni bennünket, ha másodosztályú állampolgárok-ként kezelnék e hazában a cigányságot. Ennek, legalábbis a törvény szerint vége! Csakhogy hiába a jog, az írott törvény, ha nem biztosítják érvényesítésének a feltételeit. És most a cigányságnak, szervezeteinknek, a települési önkormányzatoknak együttesen is azon kell fáradozniuk, hogy ne írott malaszt maradjon a nemzeti és etnikai kisebbségi törvény, hanem alkotóan érvényesüljön szellemisége.

Ez a nemzet érdeke. Nem szólam, amikor hangsúlyozzuk: a demokrácia fokmérője a nemzetiséghez, az etnikumi kisebbséghez való viszony. S egyáltalán nem véletlen, amikor ismételten felhívom a figyelmet a kisebbségi önkormányzati választásokra. Ugyanis a helyi kisebbségi, tehát cigány önkormányzati választás is egyfordulós! Alapos előkészítést igényel. Érvényes az a választás, ha a választói névjegyzékben szereplők közül, községekben a választópolgárok 5 százaléka vagy legalább 100 fő érvényesen szavazott. Ez az arány megyénk legalább 80-100 településén elérhető. Közös érdekünk, hogy ennek feltételeit

Isten mentsen attól, hogy ne éljen a cigányság e történelmi lehetőséggel

biztosítsuk és gondoskodjunk a választások tisztaságáról, ám mindenekelőtt arról, hogy minden választásra jogosult magyar állampolgársággal rendelkező cigány szavazzon majd, s az általa legmegfelelőbbnek ítélt testvére adja voksát, akiben megbízik, aki képviselni tudja és képes is védeni érdekeit, a cigányság ügyét.

Farkas Kálmán

K Ö Z H A S Z N Ú

Vésztőn 1993. szeptember 1-jétől kezdődően indult be az a nagyvolumenű vállalkozás, ahová 45 fő fizikai munkát vállaló munkanélkülit vett fel az önkormányzat.

A képviselőtestület indítványának köszönhetően olyan döntés született, hogy többségében olyan személyeket kell alkalmazni, akik már kikerültek a munkanélküli támogatásból, és a munkanélküliek szociális támogatását kapják. Így kapott munkát összesen 19 fő cigány ember is. Megkerestem a brigádot, hogy elbeszélgessek velük arról, mit is jelent számukra a munkalehetőség, hogyan ítélik meg azt a folyamatot, amely jelenleg az ország gazdasági helyzetét jellemzi.

– Nem tudom, hogy elhiszik-e a te olvasóid, hogy mi, cigányok is örülünk annak, ha dolgozhatunk. Az én jövedelemem minden anyagi forrással együtt, munkanélküli támogatás, családi pótlék-

kal együtt negyedmagamra nem érte el a 20 ezer forintot. Neked nem is kell ecsegetnem, hogy ott, ahol OTP és más egyéb kiadások is vannak, mi marad megélhetésre. Mi itt szinte valamennyien tizenöt-húsz éves munkaviszonnyal rendelkezünk. Soha nem éltünk jól, de dolgozni dolgozhattunk és legalább az alapvető igényeinket úgy-ahogy mindig kielégítettük a munkánk után járó bérünkből. Most azonban valamennyien úgy megyünk neki a télnek, hogy nincs egy darab tüzelőnk sem. Mindig magamon kívül vagyok, ha azt hallom, a cigány nem szeret dolgozni, a cigány lop. Az előbbi nem igaz, az utóbbira meg nem akarok magyarázatot adni. Gondolkozzanak el rajta azok a vezetők, akik inkább fizetnek munkanélküli segélyt, mint ebből a sok milliárdból munkahelyeket, vállalkozásokat támogatnának.

Így aztán természetes, hogy sokasodnak a lumpenek az országban.

– **Hogyan alakul a fizetések?**

– 90 Ft-os órabért kapunk, ha teljesítjük a normát. Eddig azt még mindig meghaladtuk, így a többletre tisztességesen plusz órát kapunk.

– **Mennyi időre alkalmaznak benneteket?**

– Egyenlőre három hónap, azonban a művezető szerzett még ennek a brigádnak munkát. Azt is vállaltuk.

– **Hallottam, hogy három roma nem vállalta a közmunkát.**

– Igaz. Nem tudom miért? Szerény számítás szerint is háromszoros lesz így a fizetésünk, mint a munkanélküli támogatásunk volt. Nekünk kellett, és tudod, hogy még mennyien jöttek volna romák ide dolgozni?

Örömmel mondtam el a brigádnak, hogy kora tavasztól, a gázprogram beindításával közel egyéves folyamatos munkát fog biztosítani az önkormányzat. Áprilistól pedig 6-8 fővel beindul a géppel vetett vályog üzem is.

Lakatos Oszkár

AZ ANYASÁGI ELLÁTÁSRÓL

Az anyasági ellátásnak három fajtája ismeretes:

- Terhességi- gyermekági segély
- Gyermekgondozási díj (GYED)
- Gyermekgondozási segély (GYES)

Terhességi-gyermekági segély

A terhességi-gyermekági segély annak jár, aki a szülést megelőzően 2 éven belül 180 napon át biztosított volt, és a biztosítás tartalma alatt vagy a biztosítás megszűnését követő 42 napon belül szül, vagy a biztosítás megszűnését követő 42. napon túl táppénz, illetőleg baleseti táppénz folyósításának ideje alatt vagy a folyósítás megszűnését követő 28. napon belül szül.

Összegezve: az igénylő (terhes nő) a biztosítás tartalma alatt szüljön, biztosítás megszűnését követő 28-42 napon belül.

Mit jelent az, hogy biztosított legyen?

Legyen munkaviszonya, vagy egyéb jogviszonya pl: munkanélküli járadékban, átképzési támogatásban

részesüljön, iskolai tanulmányát folytassa.

A terhességi-gyermekági segély összege:

1. Ha a szülő nő a szülést megelőző 2 éven belül 270 napon át biztosított volt, a napi átlagkereset 100%-a.
2. Ha 270 napnál kevesebb, de legalább 180 napon át volt biztosított a napi átlagkereset 65%-a jár.

Mennyi ideig folyósítható a terhességi-gyermekági segély?

A gyermekszületésétől számított 168 napig.

Gyermekgondozási díj (GYED)

A gyermekgondozási díj a gyermek 2 éves koráig jár, de csak akkor, ha mindazon feltételekkel rendelkezik az igénylő, mint a terhességi gyermekági segély folyósításánál.

Az ellátásra a gyermek 1 éves koráig csak az anya, vagy az egyedülálló apa, ezt követően a szülők bármelyike jogosult.

Gyermekgondozási segély (GYES)

Ugyanazok a feltételek, mint a Terhességi, gyermekági segélynél, illetve a GYED-nél.

Folyósítás időtartama: a gyermek 2 éves korától 3 éves koráig folyósítható

Összege: Függ a jövedelem kiegészítéstől (1993. októberében 5000,- Ft.), valamint a gyermekek számától

- 1 gyermek után 800,-Ft., összesen 5800,-Ft.
- 2 gyermek után 900,-Ft., összesen 5900,-Ft.
- 3 gyermek után 1000,-Ft., összesen 6000,-Ft.

Fontos tudnivalók:

1. A biztosítási időt igazolni kell pl: munkakönyvvel, munkaügyi köz-

pont által kiadott igazolással, munkáltatói igazolással, stb.

2. TB igazolvány
3. Az anyasági ellátás nem számít biztosítási időnek, így munkaviszonynak sem (Terhességi, gyermekági segély, GYED, GYES)
4. Az igénylőnek (terhes nő) szükséges orvosi igazolást kérnie terhességéről illetve arról, hogy gyermekgondozásba vették.
5. Szükséges bemutatni a terhességi könyvet, valamint a gyermek születési anyakönyvi kimutatást, mivel az ellátás folyósítása, ennek bemutatása után lehetséges.
6. Ha az igénylő munkanélküli járadékban részesül és ezen idő alatt szül, az ellátás tartalmára (3 év) a munkanélküli járadékot szüneteltetni kell. Erről határozatot kell kérnie a munkaügyi központtól, illetve kirendeltségtől.
7. Az igénylőnek nyilatkoznia kell arról, hogy anyasági ellátás folyósítása alatt, hatósági engedélyhez kötött kereső tevékenységet nem folytat, egyéb jogviszonyban munkát nem végez.
8. A gyermekgondozási díj (GYED) nemcsak az anyának, egyedülálló apának, hanem az örökbefogadó, mostoha- és nevelőszülőknek is jár.
9. A terhességi-gyermekági segély a csecsemőt örökbefogadó biztosított nőnek is jár.
10. Az igénylés formanyomtatvány formájában vagy kérelem (írásban) útján történik.
11. Ha az igénylő a feltételeknek megfelel ugyan (tehát van biztosítási idő, és ez legalább 180 nap), de nem a biztosítás ideje alatt vagy annak megszűnését követően szül, méltányossági döntés alapján az ellátás adható.
12. Az igényt illetve a kérelmeket a TB Betegellátási Osztályára kell leadni.

Dr. Pálfi Miklós

A gazdag király

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy gazdag király. A király mindent meg tudott venni magának, amit csak szeme szája kívánt. Egy napon bement a városba, ahol egy gyönyörűséges cigánylány a kútból vizet merített. A királynak nagyon megtetszett a lány. Hazament, és elmesélte az apjának. Láta az édesapja a fiún, hogy nagyon szerelmes lett a cigánylányba, és ezt mondta:

– Ne bánkódj, egyetlen drága fiam, majd megveszem neked - és elküldött egy szolgát a cigánylány apjához. Így szólt a szolga:

– A király azt üzeni, hogy adjátok a fiának a lányotokat. Nem ingyen kéri, hanem megvásárolja tőled.

A lány ezt mondta:

– Én nem vagyok valami csecse-becse tárgy, amit a király megvásárolhat!

Visszament a szolga a várba. A király nagyon dühös lett, amikor elmesélte a szolga, hogy mit felelt a lány.

– Eredj vissza, és mondd meg annak a libának, hogyha nem lesz a fiam felesége, akkor földönfutóvá teszem a szüleit.

A szolga visszament a lányhoz, és elmondta, hogy mit üzent a király. A lány nagyon szomorú lett, és mit volt tennie, mit nem, hozzáment a gazdag királyhoz. A lány sose volt boldog, de tudta, így biztonságban vannak, nem kell szegénységben és nyomorúságban élniük. A gyönyörűséges cigánylány nem szerette igazán a királyt, mert megvette őt, mint egy értékes tárgyat. De ezt nem mondta el senkinek, hanem mindig azt mondta, hogy nagyon boldog.

Rafael Aranka, Jászberény

Rácz Mária, II. oszt., Kőtelek

Kedves Gyerekek!

Ugye tetszett ez a rövid kis mese? Nos, talán el sem hiszitek, de Aranka ugyanolyan gyerek, mint amilyenek ti vagytok. Ha közöttetek is van, aki szeretné megmutatni a többieknek, hogy ő is tud ezekhez hasonló meséket írni, nos tessék, csak küldjétek el nekem bátran. A legügyesebb meseíró – mint a mesében –, jutalmat kap. Várom az írásaitokat!

Éva néni

Cigány cserkészzet

Csáki Andrea, III. oszt., Kőtelek

H Í R E K

A „Lungo Drom” Belpátfalvai Tagszervezete 1993. december 11-én 20 órától **Jótekonysági Cigánybált** rendez a Művelődési Házban. A bevételt az általános iskola rászoruló gyermekeinek ajánlják fel.

Fellép a Hevesi Cigányegyüttes, a belpátfalvai Fekete Roma Szívek, valamint a Egerbaktai és a Felnémeti Cigányegyüttes. Belépőjegyek (100,-Ft.) a helyszínen válthatók.

Mindenkit nagy szeretettel vár a rendező:

Lakatos Zoltánné

Cigány Kulturális Fesztivál Egerben

1993. november 6-án mintegy 156 résztvevővel és nagy érdeklődéssel kezdődött meg Egerben a Cigány Kulturális Fesztivál. A zsűri, melynek elnöke **Varga Gusztáv** volt, az első helyet a recski Fekete Rózsák Együttesnek ítélte oda. Második helyezett a Kömlei, míg harmadik a Felnémeti Együttes lett. Sok különdíj is gazdára talált. Hála köszönet Nagyné Váradi Annának, aki már nagyon sokat tett a cigány kultúra fennmaradásáért.

Rácz Ernő

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot
..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

**Előfizetési díj egy évre: 114 Ft,
fél évre: 57 Ft**

A megrendelőlapot és az előfizetés díját a szerkesztőség címére kell eljuttatni:

5000 Szolnok, Szapáry út 19.

Telefon/fax: 56/420-110

Előfizethető rózsaszínű postai utalványon.

**Megrendelőink között az
év végén**

1 db 5000 Ft-os,

1 db 4000 Ft-os és

1 db 3000 Ft-os

**vásárlási utalványt
sorsolunk ki!**

Egy varázs hatalmában

A név megemlézése elkerülendő lehetne, ugyanis nem kaptam rá jogot, de akarva akaratlanul megigézett a havonta megjelenő LD októberi számának a hátlapján található Kökény Róbert alkotása.

Megbocsátatik! Mentségemre legyen írva, de befolyásol ezen fejleményre a kép megkapó szépsége. Elemzés, analízis tágítva a festmény remekmű! Akár nagybetűként is írván.

Idős, robosztus arc, a cigányság jellegzetes gesztusával, pipát tartván a kezében tekint a bácsika „mi” felénk. Portré a legnagyobb szerűbb piktúrából! Fény és árnyék szembetűnő ecsetvonásai egyértelműen mesterdalnokra vall. Meglehet, elfogult vagyok ezen kép szemlélésében, de ismételtén jegyzem, mágikus vonzásába kerültem. Barázdált homlok, kissé horgas orr, szemsarkában jelentkező szarkalábak, a tónus mind-mind arra utal, hogy egyéni kimagasló alkotás. Szerzőjének örömteli elismerésem tolmácsolnám.

Tisztelettel és köszönettel:

Rácz Mihályné

PÁLYÁZATFIGYELŐ

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

**művelődési, közoktatási,
felsőoktatási és nemzetiségi
társadalmi szervezetek, egyesületek
1994. évi támogatására**

A művelődési és közoktatási miniszter pályázatot hirdet az egyesülési jogról szóló 1989. évi törvény alapján működő országos tevékenységű szervezetek és egyesületek költségvetési támogatására.

Pályázatot nyújthatnak be:

- közművelődési, közgyűjteményi és művészeti (film, videó, irodalmi, képzőművészeti)
- nemzetiségi
- közoktatási
- felsőoktatási szervezetek, egyesületek

az alapszabályukban meghatározott feladatok, különösen fontos – a pályázatban indokolt célok – megvalósítására. (Kérjük figyelembe venni, hogy az 1994-es költségvetési törvénytervezet előirányzata az ideinél kisebb!)

Pályázati űrlap személyesen vagy postán igényelhető a minisztérium Ügyfélszolgálati Irodájában és szerkesztőségünkben.

A pályázatokat **december 31-ig** kell az űrlapok felhasználásával, a szakmai egyesület típusának (közművelődési, közgyűjteményi és művészeti vagy nemzetiségi, vagy közoktatási vagy felsőoktatási) megjelölésével, rövid indoklással és megfelelő bizonylatokkal a Művelődési és Közoktatási Minisztérium címére (1884 Budapest, Pf. 1) eljuttatni „Társadalmi szervezetek, egyesületek pályázata 1994” felirattal, továbbá az űrlap alapján feltüntetve, hogy melyik minisztériumi egységtől kéri a támogatást.

A pályázatok szakmai-társadalmi bizottságok által történő elbírálására az 1994. évi törvény ismeretében, előreláthatólag januárban kerül sor.

Országos vásárok naptára

1993. november 15 – december 20-ig.

November 15. (hétfő)	Mándok oák. Szil ok.	November 23. (kedd)	Hatvan oák.	Tura oák. Zalalövő ok.	
November 16. (kedd)	Balmazújváros oák. Sümeg ok.	November 24. (szerda)	Jászárokszállás oák. Polgár oák. Zalalövő ok.	December 2. (csütörtök)	Encs oák. Ónod oák. Vésztő oák. Zalakomár oá.
November 17. (szerda)	Zalalövő ok.	November 25. (csütörtök)	Püspökladány oák. Szany ok.	December 3. (péntek)	Gyula oák. Hódmezővásárhely oá. Nagykanizsa oá.
November 18. (csütörtök)	Edelény oák.	November 26. (péntek)	Dévaványa oá.	December 4. (szombat)	Abony oá. B.Kiliti av. Békéscsaba oák. Debrecen av. Füzesabony av. Gyula av. Márcali oák-av-mgy. Nyíregyháza oák. Pécs oák-av. Zirc oák.
November 20. (szombat)	Aszód oák. B.Kiliti av. Debrecen av. Jászberény oák. Kiskunlacháza oák-av. Mernye ok. Pécs oá-av. Sárbogárd oák. Zirc av.	November 27. (szombat)	B.Kiliti av. Debrecen av. Dég oák. Dunaföldvár oák. Pécs oá-av.	December 5. (vasárnap)	Bak av. Debrecen av. Cegléd av. Győr oák. Hódmezővásárhely av. Jászapáti oák. Kaposvár ok-oá. Kapuvár av. Kistelek oák. Lajosmizse oák-av. Miskolc av. Nagykőrös oák. Nyíregyháza av. Pécs oák-av. Szeged av. Szentes av. Szolnok av. Tápiógyörgye oák. Tiszakécske av. Törökszentmiklós av. Vecsés oák.
November 21. (vasárnap)	Békésszentandrás oák. Böhönye oák. Cegléd oák. Csengőd oák. Debrecen av. Győr av. Hódmezővásárhely av. Jászapáti av. Jászládány oák. Kaposvár ok. Kenderes oá. Kiskunfélegyháza av. Kóka oák. Kunszentmiklós oák. Miskolc av. Mórahalom oák. Nagykanizsa av. Nyíregyháza av. Pécs oá-av. Sopron av. Szabadszállás av. Szászvár ok-av. Szeged av. Szolnok av. Tiszakécske oák. Tokaj oák. Túrkeve av. Ujkér bv. Vác oák.	November 28. (vasárnap)	Abony oák. Békéscsaba av. Békésszentandrás bv. Csorna av. Debrecen av. Farmos oák. Fülöpszállás oák. Győr av. Hatvan av. Hódmezővásárhely av. Jászsó-szentgyörgy oák. Kaposvár av. Karcag oák. Kiskunfélegyháza oák. Kisújszállás av. Lenti av. Miskolc av. Nagykőrös oák. Nyíregyháza av. Ózd av. Örkény oák. Pásztó av. Pécs oá-av. Pilis oák. Szeged av. Szolnok av. Tamási oák-av. Újszilvás oák. Zalaszentgrót av.	December 6. (hétfő)	Csongrád oá. Csorna oá. Martonvásár oák.
November 22. (hétfő)	Bélapátfalva oák. Bodrogkeresztúr oák. Győr oák. Szécsény oák.	November 29. (hétfő)	Füzesabony oák.	December 7. (kedd)	Abaújszántó oák. Bátonyterenye oák. Beled oák. Cegléd oá. Nagyecsed oák. Nagykanizsa oák.
		December 1. (szerda)	Miskolc oák. Tornyiszentmiklós av. Tömörkény oák.		

R Ö V I D Í T É S E K

av. = autóvásár
bv. = búcsúvásár
mgv. = munkagép vásár
oá. = országos állatvásár
oák. = országos állat- és kirakó vásár
ok. = országos kirakó vásár
osk. = országos sertés- és kirakó vásár

Sajókaza	oák.	December 15.	
Tiszaluc	oák.	(szerda)	
December 8.		Zalalövő	ok.
(szerda)			
Csorna	oák.	December 16.	
Hajdúnánás	oák.	(csütörtök)	
Mezőcsát	oák.	Ragály	oák.
Zalalövő	ok.		
December 9.		December 18.	
(csütörtök)		(szombat)	
Sarkad	oák.	Alsónémedi	oák.
December 10.		Aszód	oák.
(péntek)		B.Kiliti	av.
Sásd	oák-av.	Debrecen	av.
December 11.		Jászárokszállás	oák.
(szombat)		Makó	oá.
B.Kiliti	av.	Mernye	oák.
Csákvár	oák.	Rácalmás	oák.
Debrecen	av.	Pécs	oá-av.
Ózd	oák.		
Pécs	oá-av.	December 19.	
December 12.		(vasárnap)	
(vasárnap)		Bátaszék	oák-av.
Békéscsaba	av.	Böhönye	oák.
Dabas	oák-av.	Debrecen	av.
Debrecen	av.	Győr	oák.
Gödöllő	osk.	Hódmezővásárhely	av.
Győr	oák.	Jászapáti	av.
Hatvan	av.	Jászladány	oák.
Hódmezővásárhely	av.	Jászkarajenő	oák.
Kisújszállás	oák.	Kaposvár	ok.
Kunhegyes	av.	Kenderes	oá.
Márcali	av.	Kisbér	av.
Mesztegyő	oák.	Kiskunfélegyháza	av.
Miskolc	av.	Miskolc	av.
Nagykőrös	av.	Mórahalom	oák.
Nyíregyháza	av.	Nagykanizsa	av.
Ózd	av.	Nagykáta	oák.
Pásztó	oák.	Nyíregyháza	av.
Pécs	oá-av.	Pácsa	ok.
Szeged	av.	Pécs	oá-av.
Szentes	oák.	Sopron	av.
Szolnok	av.	Szabadszállás	av.
Tiszakécske	oák.	Szászvár	ok-av.
Túrkeve	av.	Szeged	av.
Zalaegerszeg	av.	Szolnok	av.
December 13.		Tápiószele	oák.
(hétfő)		Tokaj	oák.
Kölcse	oák.	Vác	oák.
December 14.		Vecsés	oák.
(kedd)			
Balkány	oák.	December 20.	
Gönc	oák.	(hétfő)	
Gyömöre	oák.	Fehérgyarmat	oák.
Kapuvár	oák.	Kapuvár	oák.
Zalaegerszeg	oák.		

Varga László alkotása

